

डॉड मीड अँड कंपनी- न्यूयार्क 1955

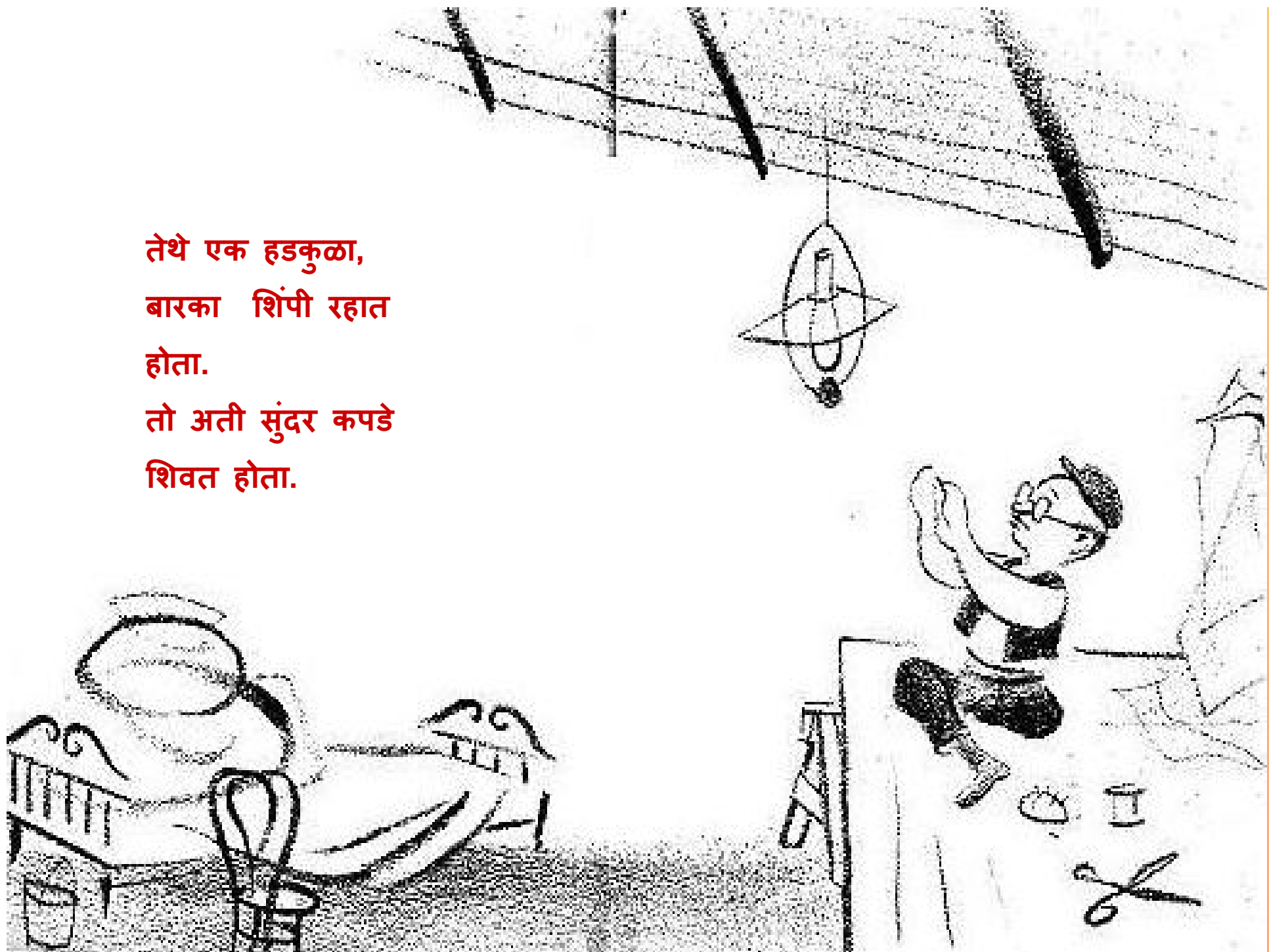
शिंप्याची गोष्ट

ले: विलियम ग्रॉपर

फार फार वर्षापूर्वीची गोष्ट आहे.
युरोपच्या एका टोकाला अज्ञात अशा
ठिकाणी नोशी नावाचे गाव आहे.

तेथे एक हडकुळा,
बारका शिंपी रहात
होता.
तो अती सुंदर कपडे
शिवत होता.

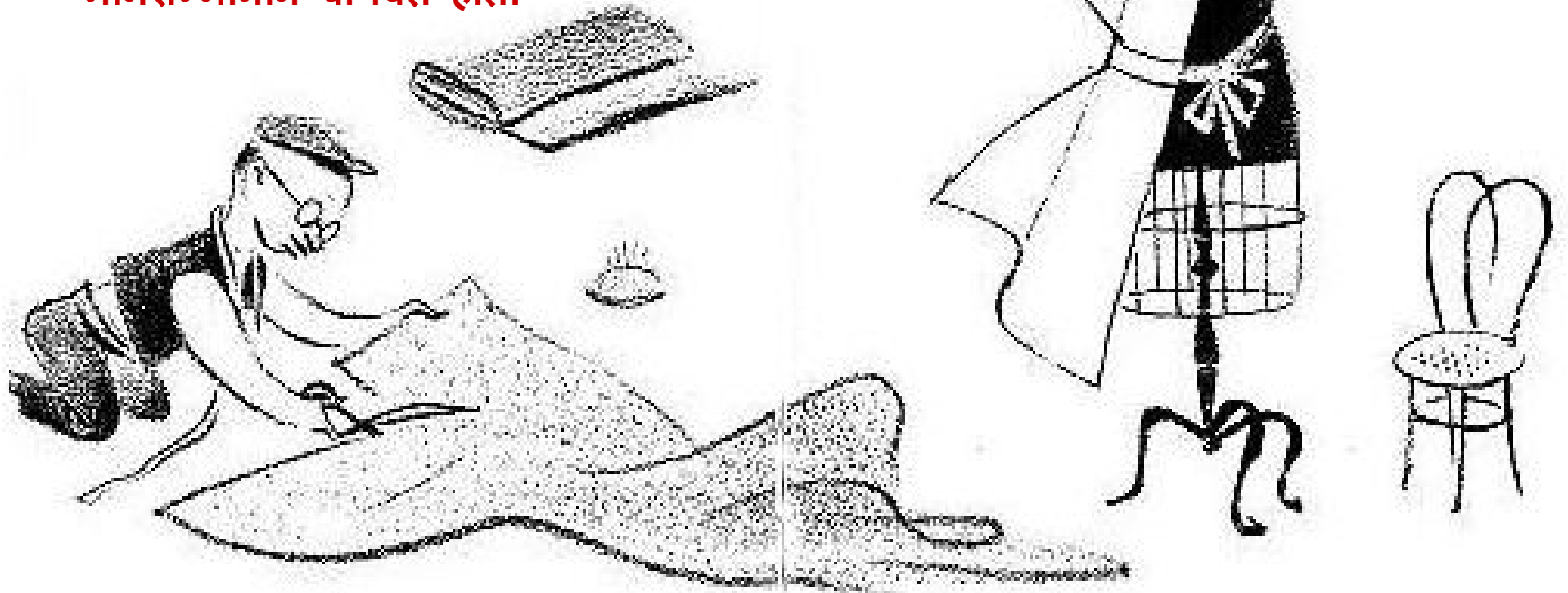

देशाच्या चारी बाजूनी
लोक तेथे येऊन
त्याच्याकडून कपडे शिवून
घेत होते.

साध्या कापडातूनसुद्धा तो इतके
छान कपडे शिवायचा की यानी
शिवलेले कपडे घातल्यानंतर
गरीबसुद्धा श्रीमंतासारखे वाटत
होते.

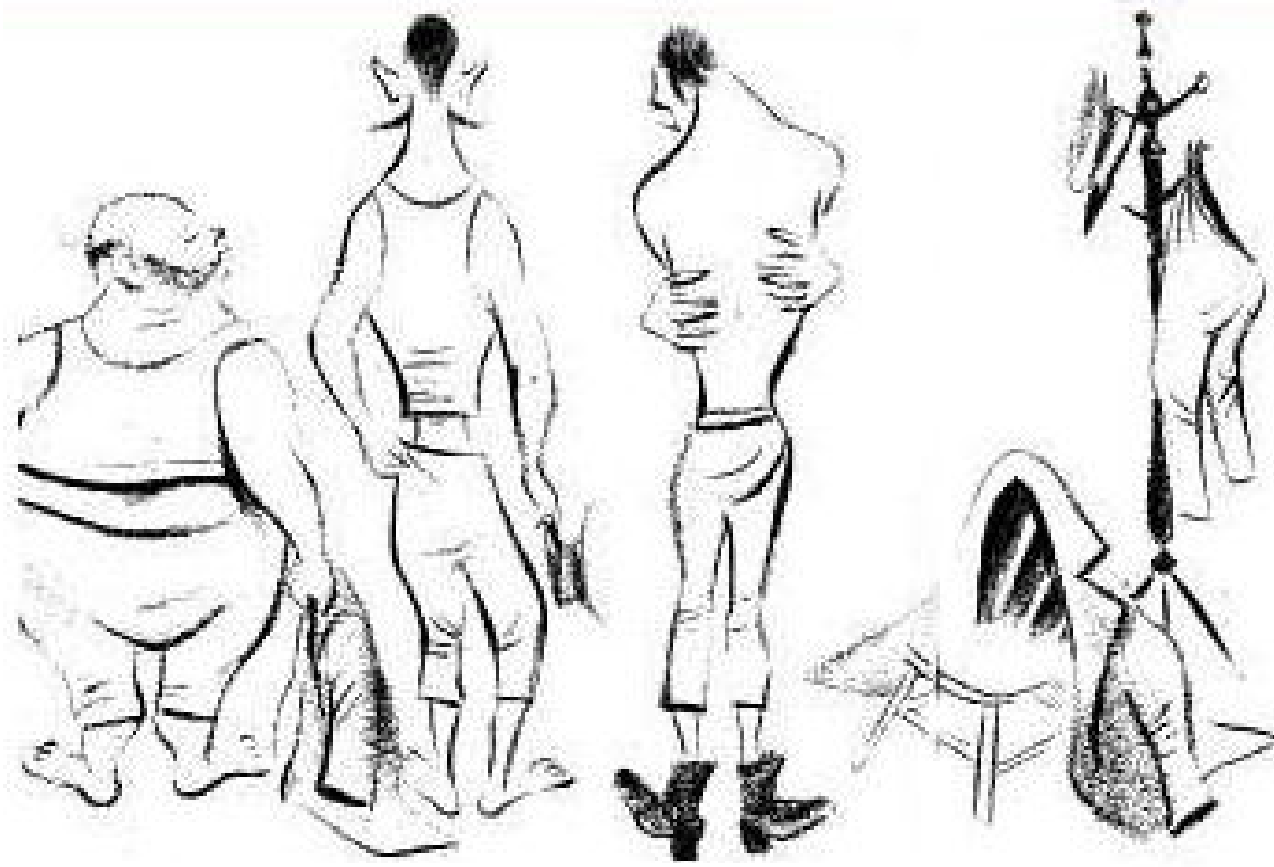
यानी शिवलेले कपडे घातल्यानंतर
अगदी साध्या भोळ्या
माणसालासुद्धा इतर
मानसन्मानाने वागवत होते.

बायकांच्यासाठी तर तो
इतके छान कपडे
शिवायचा की यानी
शिवलेले कपडे
घातल्यानंतर त्या बायका
एकदम सुंदर व तरुण
वाटायच्या.

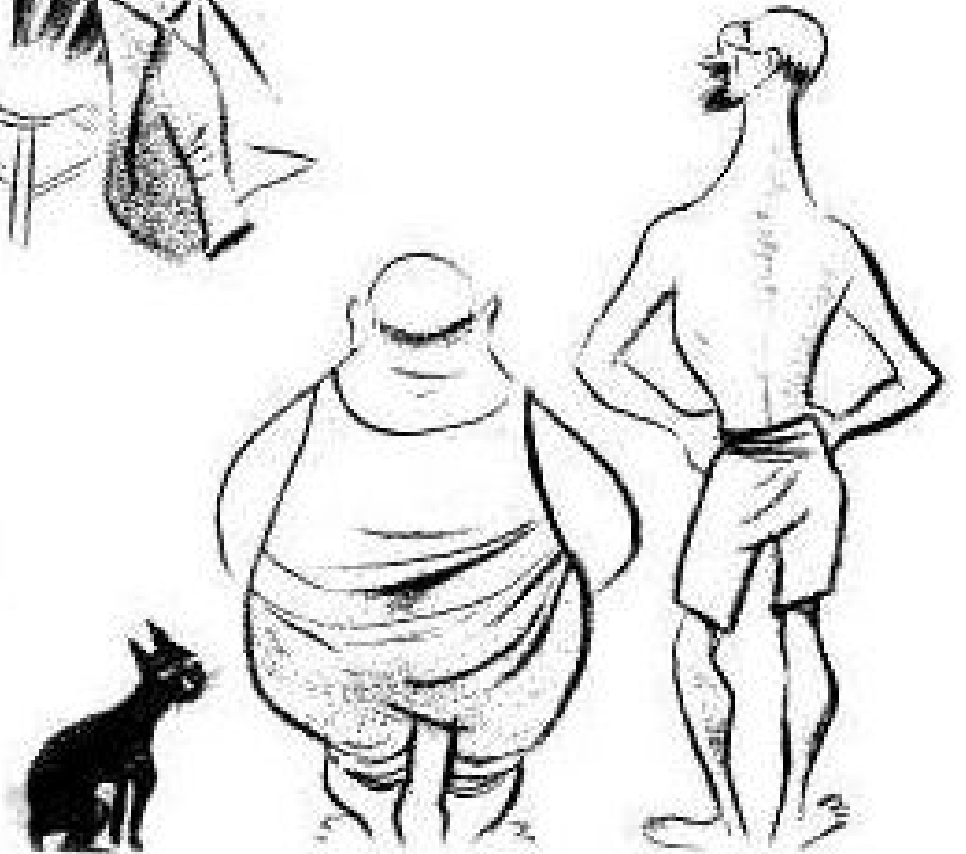
हा शिंपी मोठा अधिकारी असो
की अत्यंत साधा माणूस, यात
अजिबात फरक करत नव्हता.

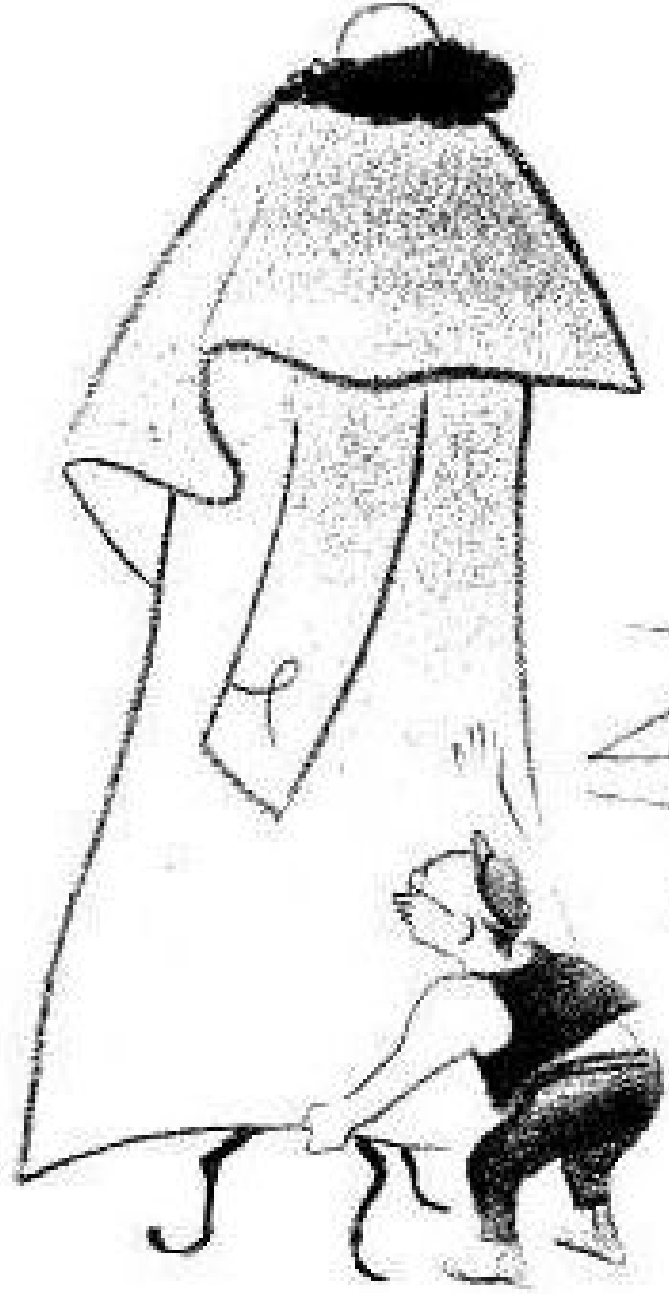
फार फार तर ते बुटके आहेत
की लंबू वा लड्डू आहेत की
सडपातळ एवढेच कळत होते.

त्याच्यासमोर लोक जेव्हा कपडे काढून
उभे राहिले की तो खाटिक आहे की,
सैनिक, कवी आहे की व्यापारी, मजूर
आहे की वकील, शिक्षक आहे की
कामगार हा फरक कळत नव्हता.

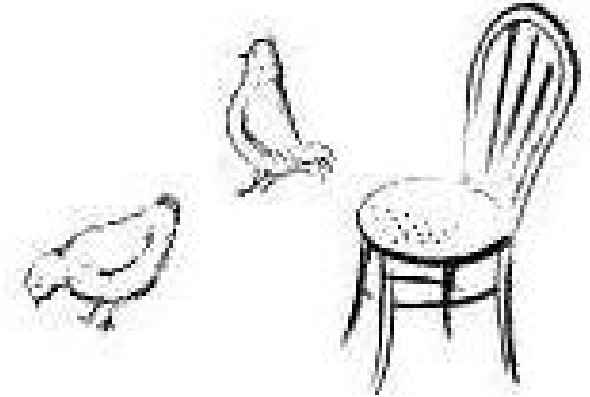

ज्या प्रकारे तो कापड निवडत होता,
माप घेत होता, रचना ठरवत होता
त्यात एका प्रकारची कुशलता होती.

- शिवलेल्या कापडाला योग्य
आकार देण्यासाठी जागोजागी
पिना टोचणे, आतल्या बाजूस
अस्तर लावणे, उतार
असलेल्या खांद्याना, कॉलरला,
मनगटांना व खिशांना पॅडिंग
लावणे यात कौशल्य होते.

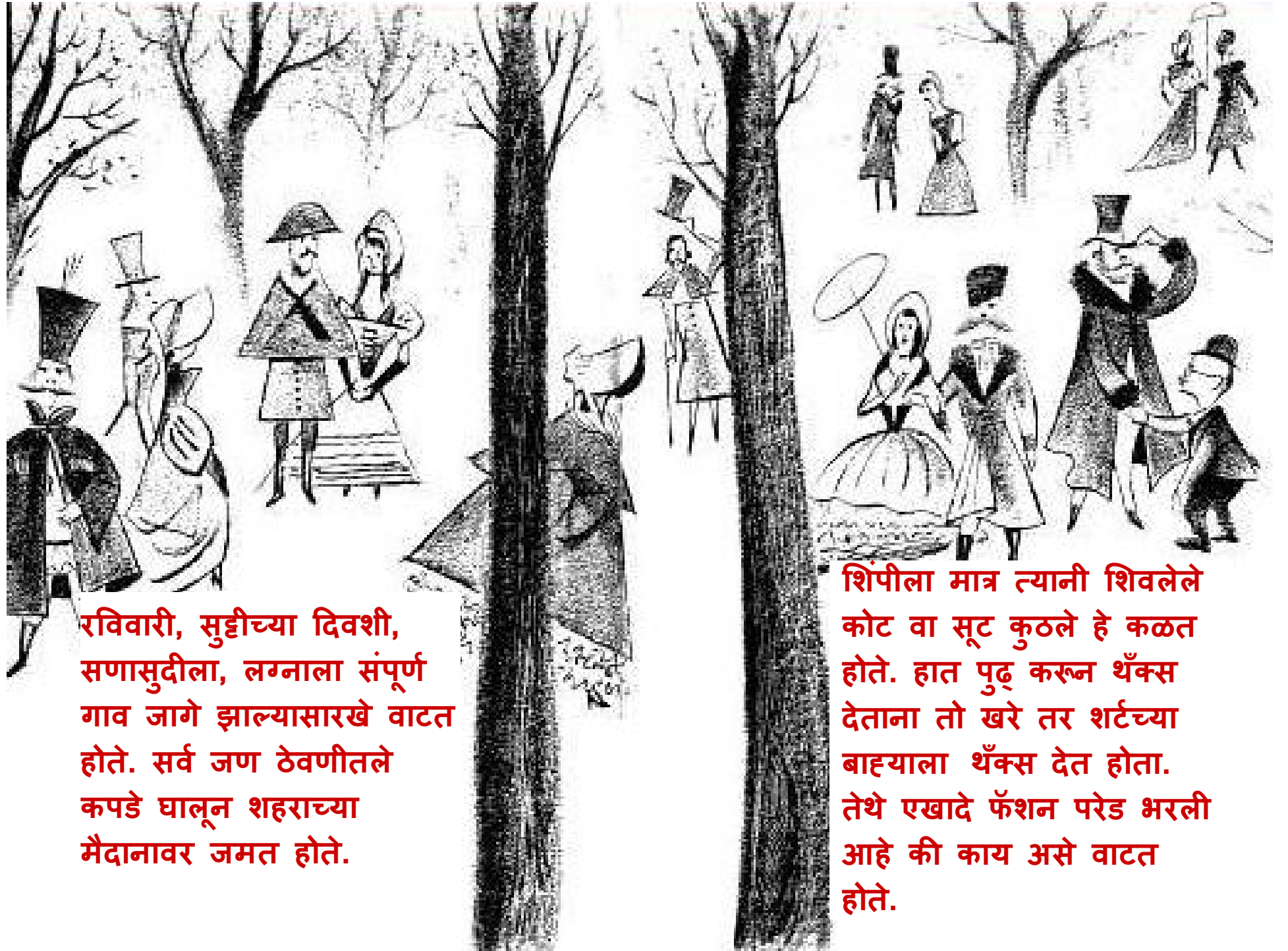
शिवून तयार झालेले कपडे
घातल्यानंतर, - पुरुष असो वा स्त्री -
एखाद्या अधिकाऱ्याप्रमाणे ते
रुबाबदार वाटायचे.

शिंपी गरीब होता. परंतु अपत्यांच्या
बाबतीत अगदी श्रीमंत. त्यातही मुली
जास्त. काही जणांना राँथचाइल्डसारखे
श्रीमंतीचा वारसा मिळाला असतो.
परंतु शिंपी त्यापैकी नव्हता.

राँथचाइल्ड पॅटवर रफू करून घेईल
का? फक्त या शिंप्याने कौशल्य वापले
नसते तर शूर, वीर व श्रीमंत
राँथचाइल्डला कपडे न घालता फिरावे
लागले असते.

रविवारी, सुट्टीच्या दिवशी,
सणासुदीला, लग्नाला संपूर्ण
गाव जागे झाल्यासारखे वाटत
होते. सर्व जण ठेवणीतले
कपडे घालून शहराच्या
मैदानावर जमत होते.

शिंपीला मात्र त्यानी शिवलेले
कोट वा सूट कुठले हे कळत
होते. हात पुढे करून थॅक्स
देताना तो खरे तर शर्टच्या
बाह्याला थॅक्स देत होता.
तेथे एखादे फॅशन परेड भरली
आहे की काय असे वाटत
होते.

यानी शिवलेले कपडे घालून लोक बाहेरगावी
गेल्यानंतर त्या गावातील लोकसुद्धा “अती सुंदर
कपडे. कुणी शिवले?” म्हणून आश्चर्यचकित होऊन
विचारत असत. व तेही “नोशी गावातील बुटका
शिंपी!” म्हणून अभिमानाने सांगत असत.

त्या बुटक्या शिंप्यानी शिवलेले कपडे देशभर हिंडत होते, शहर, गाव, अशा
लांब लांबच्या ठिकाणीसुद्धा. उन्हाच्या प्रकाशात स्वतंत्रपणे राहण्यासाठी प्रयत्न
करत असलेल्या एखाद्या पक्ष्यासारखे...

फ्रान्समध्ये त्याला “le petit
tailleur.” म्हणून ओळखू
लागले.

इटलीमध्ये त्याला “il
sarto piccolo.” म्हणून
ओळखू लागले

स्पेनमध्ये “el sastre
pequeno.” म्हणून
ओळखत होते.

जर्मनीत

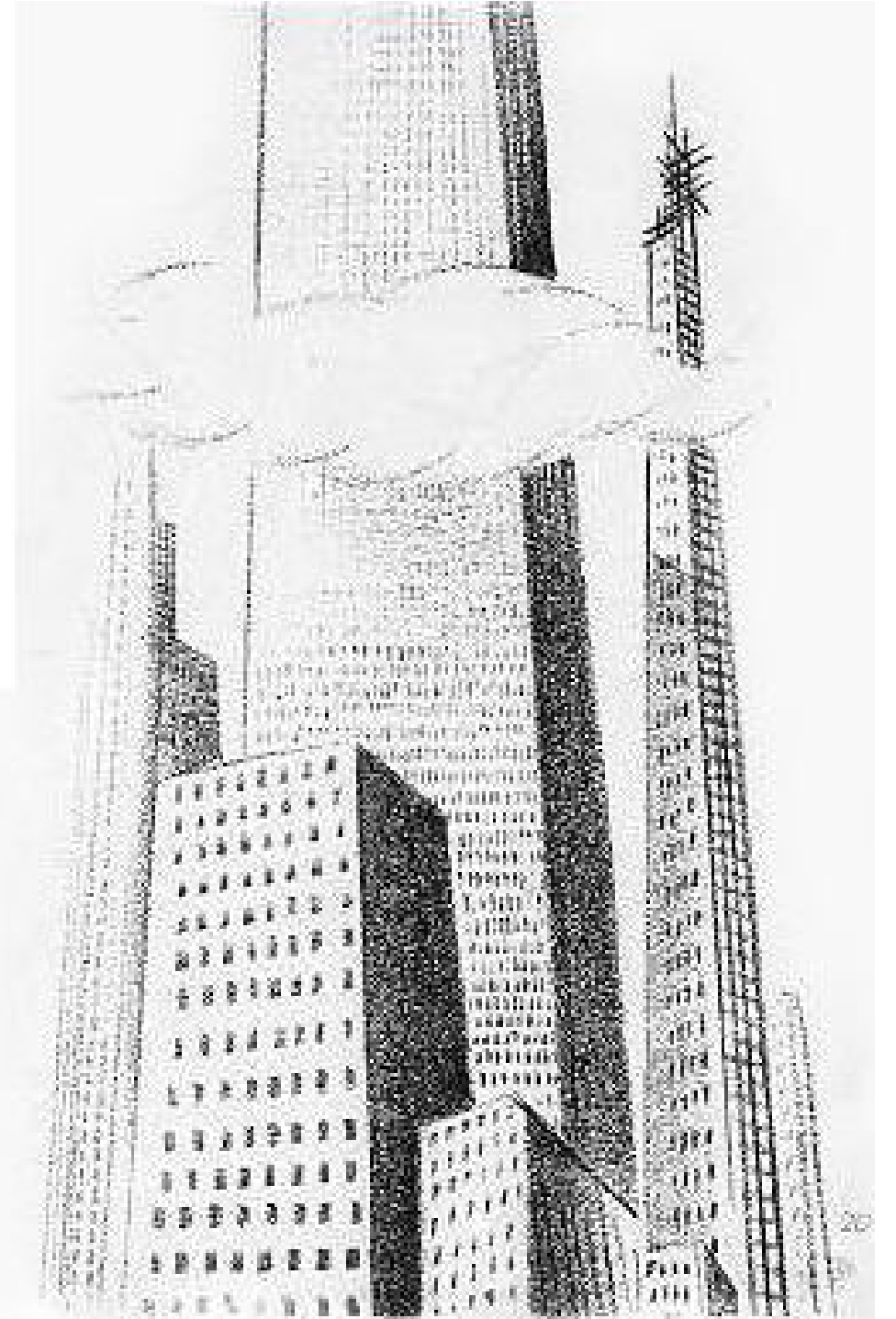
“der kleine Schneider.”

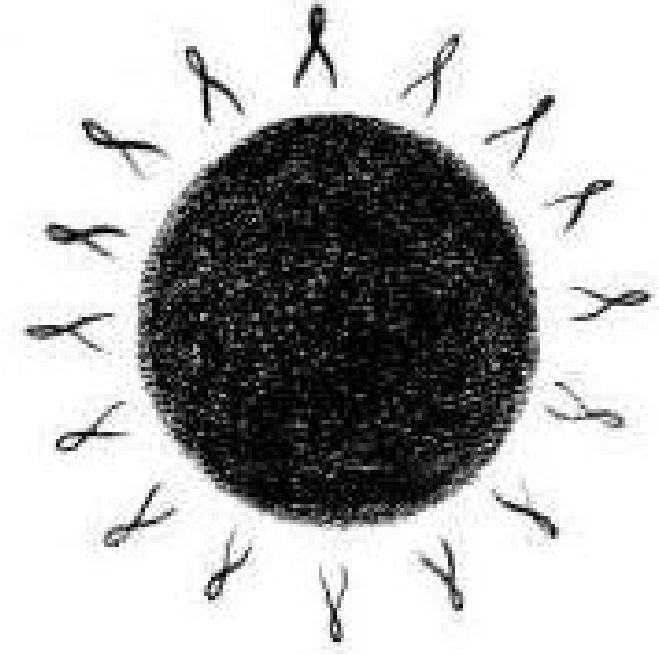
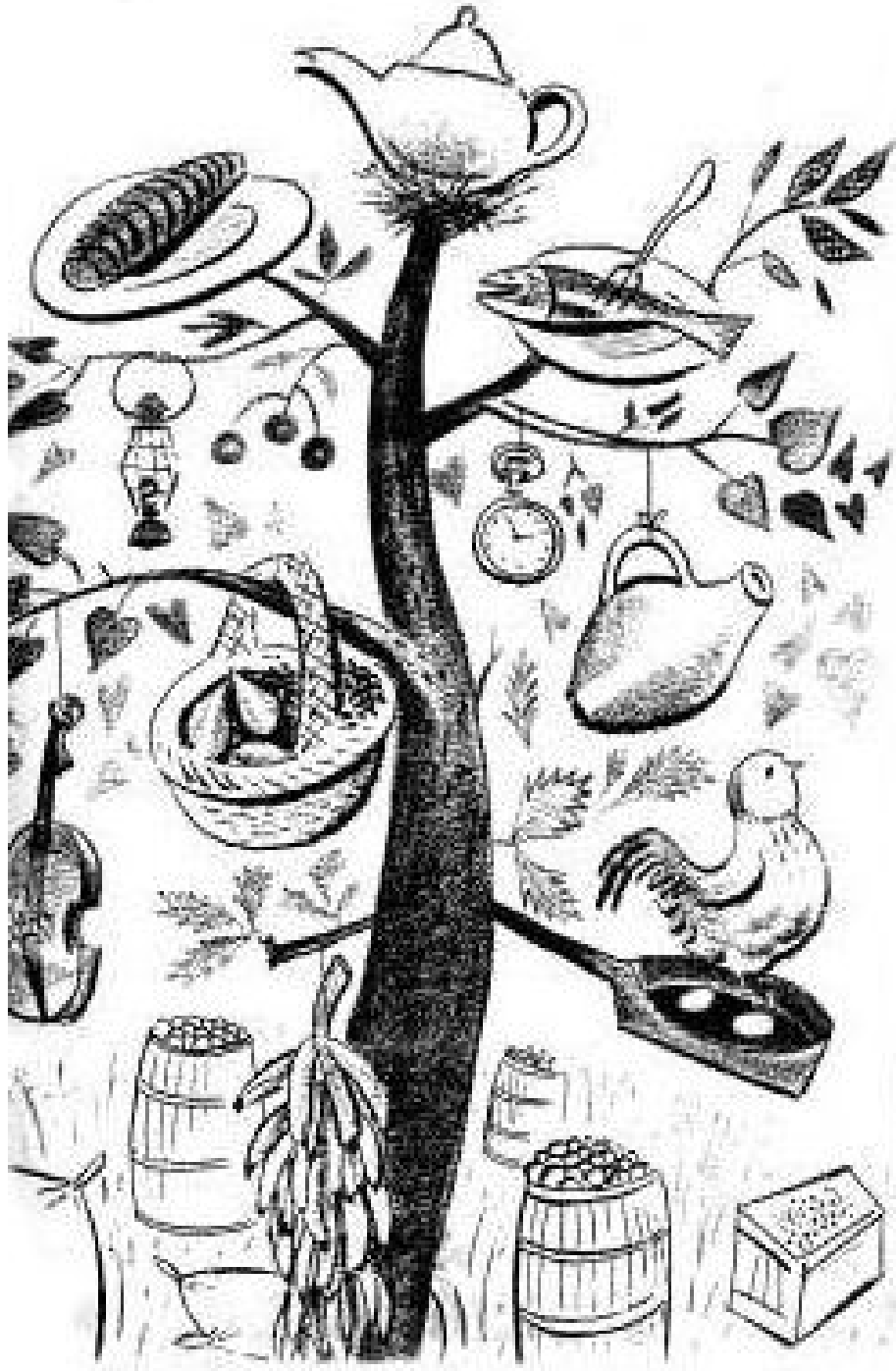

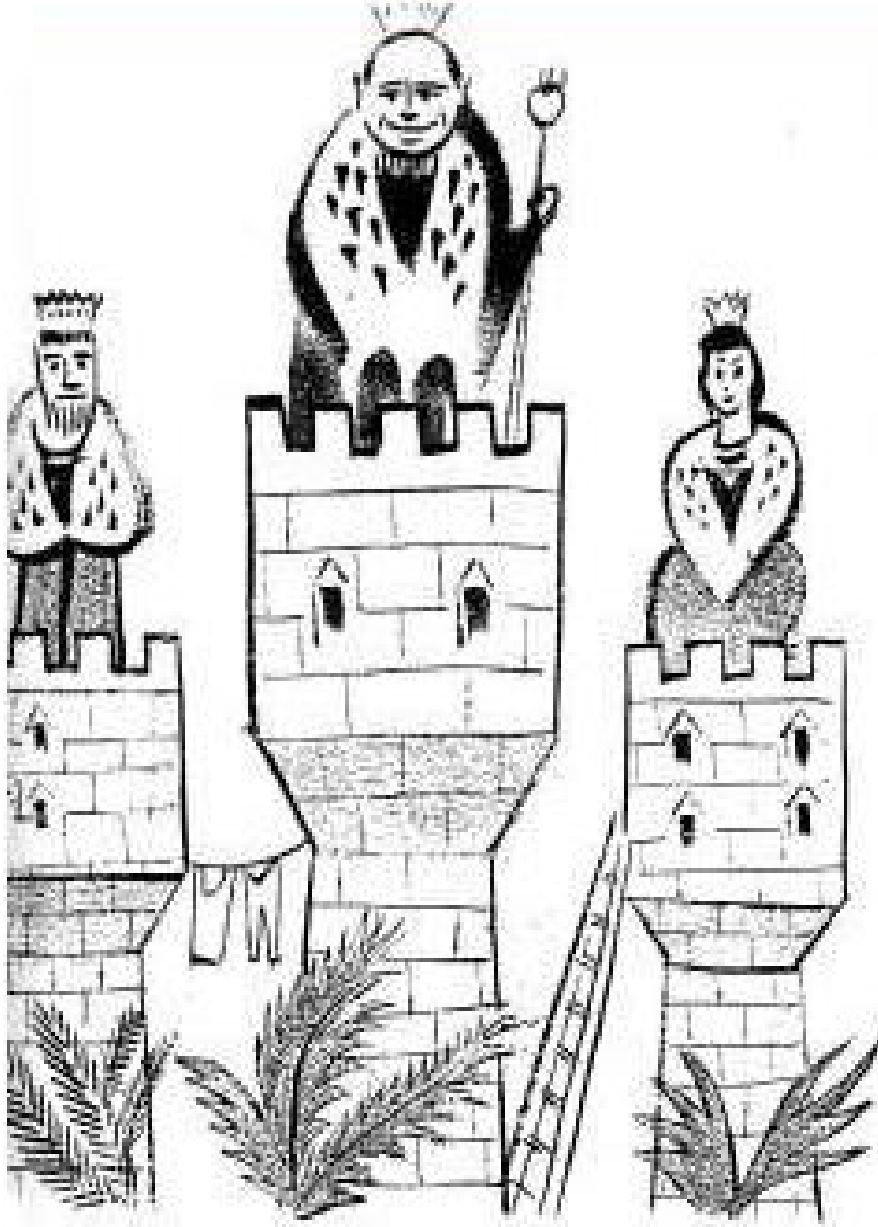
परंतु घरी मात्र तो बारका शिंपी - ज्याला बाहेरून मिळत
असलेल्या प्रसिद्धीबद्दल काही कल्पना नसणारा - नेहमीच
तास न तास कामात गुंतलेला. त्या लहानशा दुकानातील
टेबलवर मांडी घालून काम करणारा.

एके दिवशी त्याला अमेरिकेत रहायला
गेलेल्या त्याच्या एका मित्राचे पत्र
मिळाले. पत्रात तेथील चंबू गबाळ
गुंडाळून कुटुंबसहित आश्चर्यचकित
करणार्या या अमेरिकेत येण्याचा आग्रह
त्यानी केला होता. पुढे त्याच पत्रात तेथे
त्याचे सर्व मित्र सुखाने रहात असून
इथल्या इमारती आकाशाशी भिडलेल्या
आहेत असेही लिहिलेले होते.

या श्रीमंत देशात सूर्यसुद्धा जास्त
तळपतो. फळं करंडी भरून पिकवतात.
सफरचंद पिंपात साठवतात. बटाटे
पोत्यात भरून ठेवतात. ब्रेडच्या दोन्ही
बाजूला भरपूर लोणी लावतात.

येथील प्रत्येक माणूस स्वतःच्या राजवाड्यात
राजासारखा राहतो.

सगळे रस्ते सोन्याच्या विटाने तयार
केल्यासारखे वाटतात.

स्वतंत्र देश... वचनाशी
जागणारा देश....समृद्ध
देश..

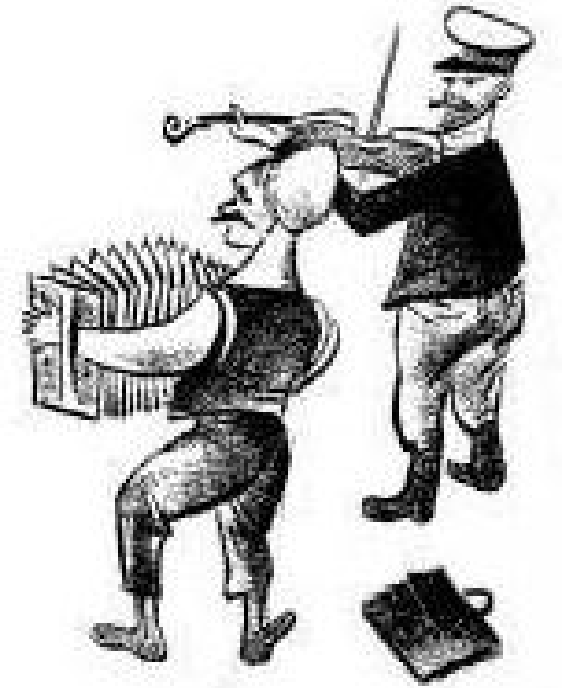
सर्वांना समान संधी
देणारा देश....

शिंपीला व त्याच्या कुटुंबाला घर मिळण्याची व्यवस्था मित्रानी केली. अमेरिकेत स्थलांतरित होण्यासाठी आगबोटीची तिकिटं पाठवली.

शहरात आनंदी वातावरण होते. बारका शिंपी व त्याचे कुटुंब - एका समृद्ध देशाला, आशेचे किरण दाखवणाऱ्या देशाला, स्वातंत्र्य व समता असलेल्या देशाला जाणार व शिंपीचे सुदैव म्हणून शहरातील सर्व जण नाचत होते, गात होते.

दुसऱ्या दिवशी शिंपी आपल्या
कुटुंबसमवेत प्रवासाला निघाला.

गावागावातून ते जात असताना
त्याला सगळे जण ओळखतात,
हे कळल्यानंतर त्याला
आश्चर्याचा धक्का बसला.

या वाटेवरून परदेशी जाणाऱ्यांचे सुंदर सुंदर
कपडे गावकऱ्यांनी पाहिलेले होते. म्हणूनच या
शिंप्याबद्दल त्यांना माहित होते.

बारका शिंपी व त्याचे कुटुंब.....

.....समृद्धीच्या वाटेवरून जात होते.

बंदरावर पोचल्यानंतर शिंप्यानी घोडा व घोडागाडी
विकून टाकली. तेथे जमलेल्या व अमेरिकेला जाणाऱ्या
वेगवेगळ्या देशातील भरपूर लोकांच्या बरोबर हे कुटुंब
बोटीत चढण्याची वाट पहात उभे राहिले.

बुटके, उंच, लड्ड, सडपातळ, पुरुष, महिला व मुलं-
मुली हे सर्व एका मोठ्या बोटीने एक स्वतंत्र व
नवीन राष्ट्र बनविण्यासाठी जात होते.

प्रवाश्यामध्ये सुतार, गवंडी, व्यापारी,
चांभार, शेतकरी, विद्यार्थी, शिंपी,
खाटिक, स्वयंपाकी, इत्यादी प्रकारचे
वेगवेगळ्या व्यवसायातील लोक होते.

नवीन आलेल्यांच्या
स्वागतासाठी त्यांचे मित्र
न्यूयार्क येथील बॅटरी पार्क -
ज्याला एके काळी कॅसल गार्डन
असे म्हणत होते - येथे जमले
होते.

आपल्या स्वागतासाठी आलेल्या
आपल्या जुन्या मित्रांना बघून
शिंप्याच्या कुटुंबाला भरपूर आनंद
झाला.

त्याच्या मित्रांनी त्यांना न्यूयॉर्कच्या पूर्वच्या
बाजूला असलेल्या गर्दीच्या ठिकाणातील एका
छोट्याशा फ्लॅटमध्ये घेवून गेले.

या बारक्या शिंप्याला तेथील सगळ्या गोष्टी
विचित्र वाटू लागल्या. लोक एकमेकाच्यावर उभे
राहून जगत होते. उन्हाच्या चटक्यापासून
आराम मिळवण्यासाठी भर उन्हाळ्यात कित्येक
जण गच्चीवर झोपत होते.

शिंप्याचे कुटुंब स्थिरस्थावर झाल्यानंतर त्याच्या मित्रानी त्याला एका टेलरिंग शॉपमध्ये घेवून गेला. तेथे कित्येक शिंपी पुरुषांचे कपडे शिवण्याचे काम करत होते. यालाही एका मशीनसमोर बसवण्यात आले. व त्याला फक्त शर्टचे बाह्या शिवण्यास सांगितले. शर्यतीतील घोड्यासारखे सर्व मशीन्स एकाच ओळीत फक्त बाह्या तयार करत होत्या. त्यांना शर्ट वा कोटाचा पत्ता माहित नव्हता वा ते कुठे शिवले जाणार याची माहिती नव्हती.

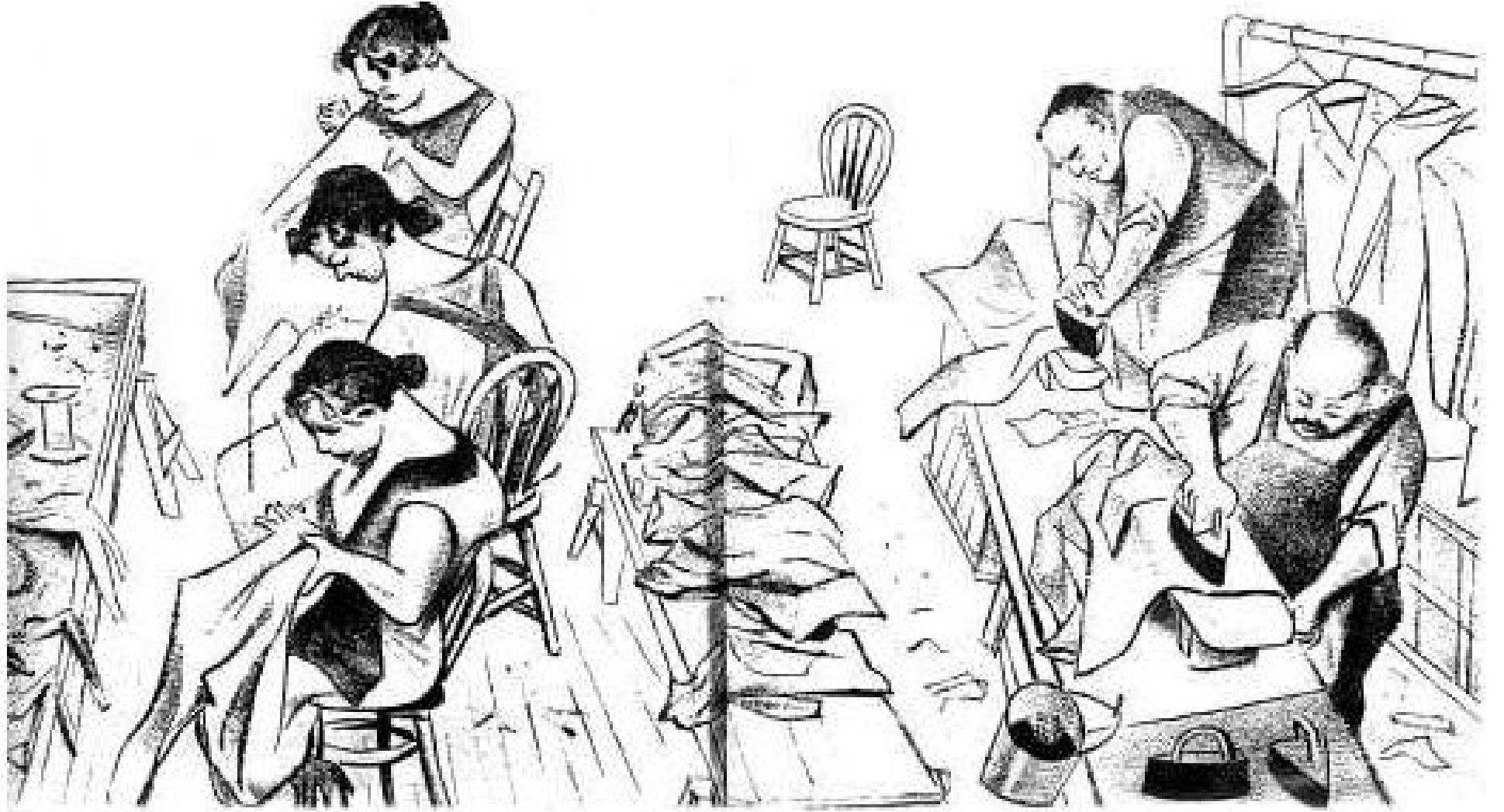
तयार झालेल्या बाह्या मोजून एका
गाठोड्यात बांधण्यात येत होते...

... व शिंप्याच्या अजून एका गटाकडे जॅकेटला
शिवण्यासाठी सुपूर्द करत होते.

रांगेत बसलेल्या महिलांनी
काजे-बटन करून त्यावर
शेवटचा हात फिरविला .

व तयार कपड्यांना इस्त्री करून
विक्रीसाठी वेगवेगळ्या दुकानात
पाठविण्याची व्यवस्था तेथे राबवली
जात होती.

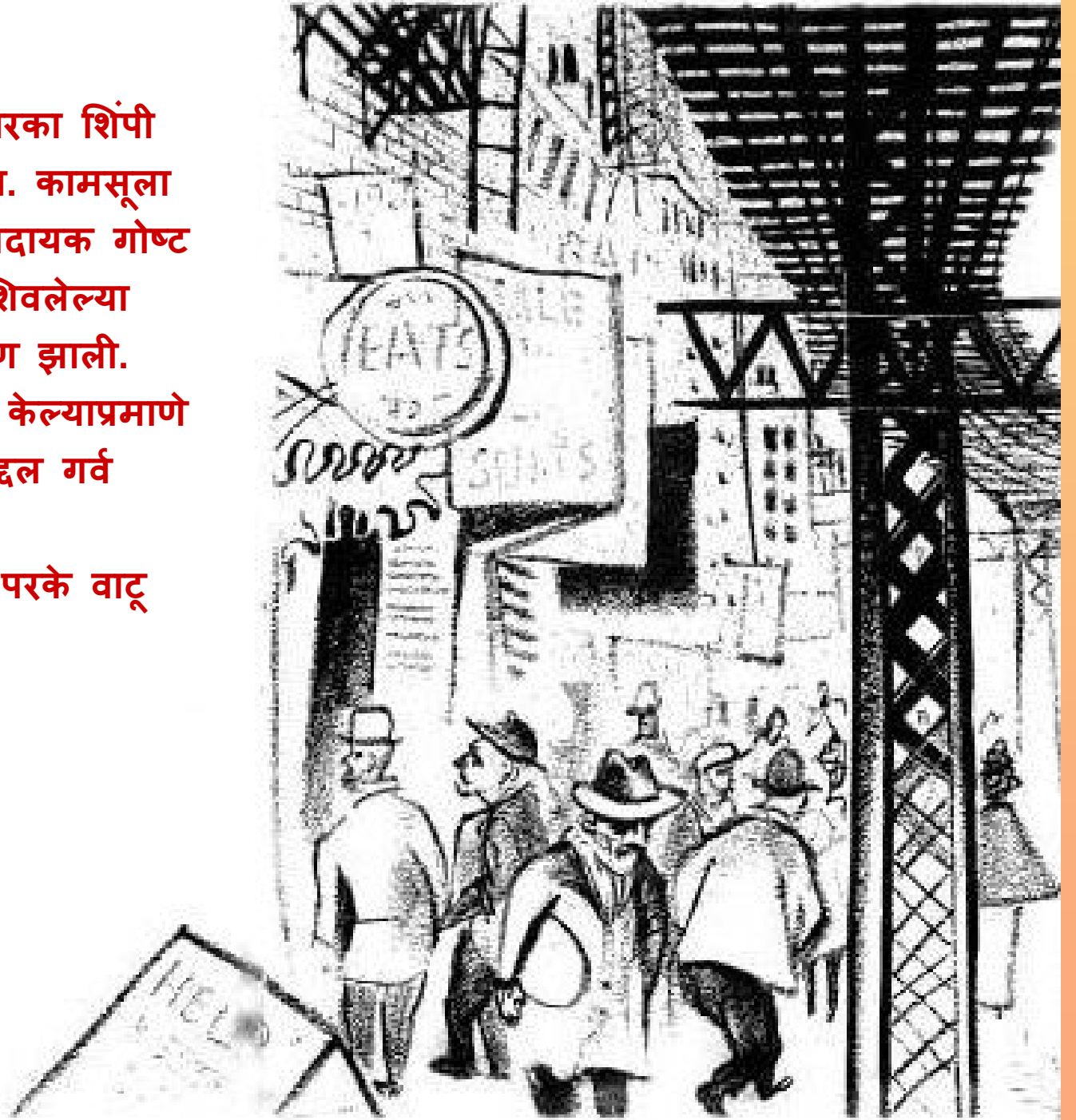
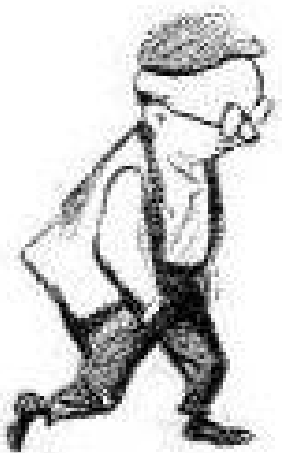

काही महिन्यानी या बारक्या शिंप्यानी
आपल्यावर सोपवलेले बाह्या शिवण्याचे
खडतर काम संपवले.

सीजनसाठी दुकानं बंद झाली. शिंप्यांना काम
नसल्यामुळे पुढील सीजनच्या नव्या
प्रकारच्या कपड्यांच्या ऑर्डरची वाट बघत ते
रिकामे बसले.

कामाच्या शोधात हा बारका शिंपी
रस्तोरस्ती फिरू लागला. कामसूला
रिकामपणा हे एक दुःखदायक गोष्ट
वाटते. त्याला आपण शिवलेल्या
हजारो बाह्यांची आठवण झाली.
आपल्या खेड्यात काम केल्याप्रमाणे
येथील केलेल्या कामाबद्दल गर्व
वाटेनासे झाले.
त्यासर्व बाह्या एकदम परके वाटू
लागले.

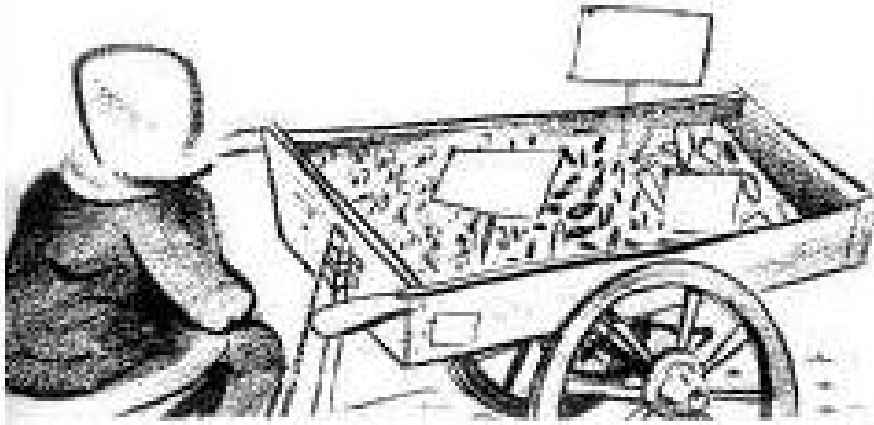

ज्यानी आपल्याला अमेरिकेत
येण्यासाठी पत्र लिहून कळवले होते
त्या मित्राकडे हा बारका शिंपी गेला.
“तुझ्या पत्रात नमूद केलेला
स्वप्नातील देश कुठे आहे?” असे
त्यानी खडसावून विचारले.
“ते येथेच आहे. तुझ्याभोवती आहे.
ज्यांच्या त्यांच्या इच्छेप्रमाणे व
त्यांच्या क्षमतेप्रमाणे ते स्वप्न
साकारता येईल. माझ्या बरोबर
आल्यास शेजारी पाजारी काय चालले
आहे हे मी दाखवू शकेन. मगच तुला
माझ्या पत्राचा अर्थ कळू शकेल.”
मित्राने उत्तर दिले.

त्या मित्रानी त्याला हातगाडीवर काम
करणाऱ्या एका हमालाकडे नेला. त्या
हमालाला “तुझी महात्वाकांक्षा काय
आहे?” असे मित्रानी विचारले.
“पहिल्यांदा मी एक छोटे दुकान
उघडणार आहे. मग दुकानातील
व्यवहार वाढल्यानंतर मोठे दुकान -
तेही शहरातील ऐन मोक्याच्या जागी -”
हमालाने उत्तर दिले.

“जसजसे दुकानात जम
बसेल तसतसे दुकान
वाढवत काही दिवसांनी
मोठे डिपार्टमेंटल स्टोर
उघडणार आहे.”

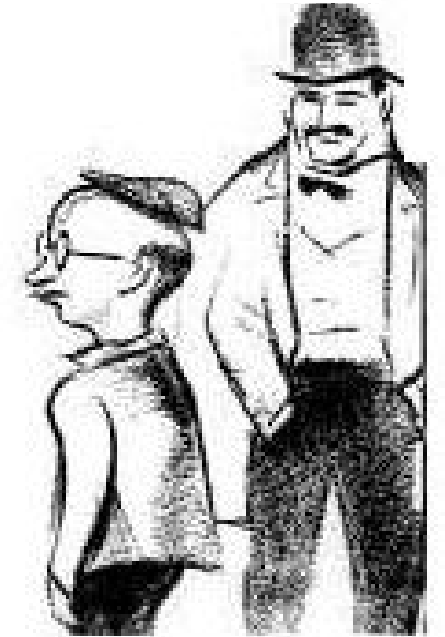

त्यानंतर मित्रानी पेपर विकणाऱ्या मुलाला बोलाविले. “तू मोठा झाल्यावर काय करणार?” मित्राने विचारले. “मी मोठा झाल्यानंतर पत्रकार होणार आहे. मी लिहिलेल्या बातम्या पेपरात छापल्या जातील. संपादकाने माझी शाळा संपल्यानंतर नोकरी देणार आहे. असे सांगितले आहे. कदाचित मी एका पेपरचा मालकही होईन.” मुलाने उत्तर दिले.

“कोपन्यातील त्या गाणाच्या
वेटरकडे बघ. तो स्वतः गाणे
लिहितो. एखाद्या दिवशी
अमेरिकेतील नंबर एकचा
संगीतकार होईल. त्या तेथे त्या
लहान माणसाकडे बघ. त्याला या
शहरात सुधारणा करायचे आहे.
एके दिवशी तो या शहराचा
महापौर होईल. येथील कुणालाही
विचार. सगळे काहीना काही
महात्वाकांक्षा बाळगून आहेत.

जगातील स्वातंत्र्यप्रिय असलेले सर्व प्रकारचे लोक आपले भविष्य उज्वल करण्यासाठी, आपली स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी या देशात येतात. या देशात भाषण स्वातंत्र्य आहे. तुम्ही इतरांच्या विचारापेक्षा वेगळे विचार बिनदिक्कत मांडू शकता. धर्म वा वंश यांचा भेदाभेद न करता सगळ्यांना येथे समान संधी आहे. येथील निवडणुकीत कुणाचाही हस्तक्षेप होत नाही. म्हणूनच हा देश महान देश आहे.

हे सर्व बघून व ऐकून शिंपी घरी
परतला. इमारतीत पहिल्या
मजल्यावरील शेजारच्या महिलेने
त्याला संगीताच्या कार्यक्रमाची दोन
तिकिट दिली. कारण तिचा मुलगा
त्यात भाग घेणार होता.

“कार्यक्रमात भाग घेणाऱ्या मुलासाठी नवीन
कपडे व सूट शिवून द्याल का?” म्हणून
तिने विचारपूस केली.

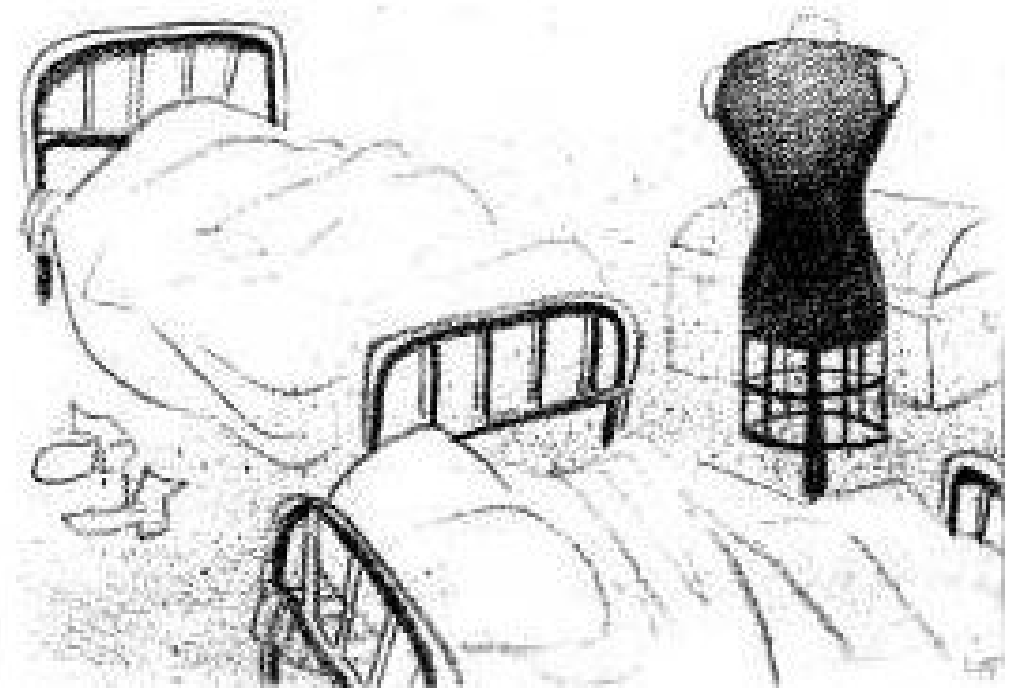

फ्लॅटला पोचल्या पोचल्या ही
आनंदाची बातमी त्यानी बायकोला
कळवली. आपण व्हायोलिनच्या
कार्यक्रमाला जाणार व त्या
मुलांसाठी मी कपडे शिवणार आहे.
असे त्यानी सांगितले.

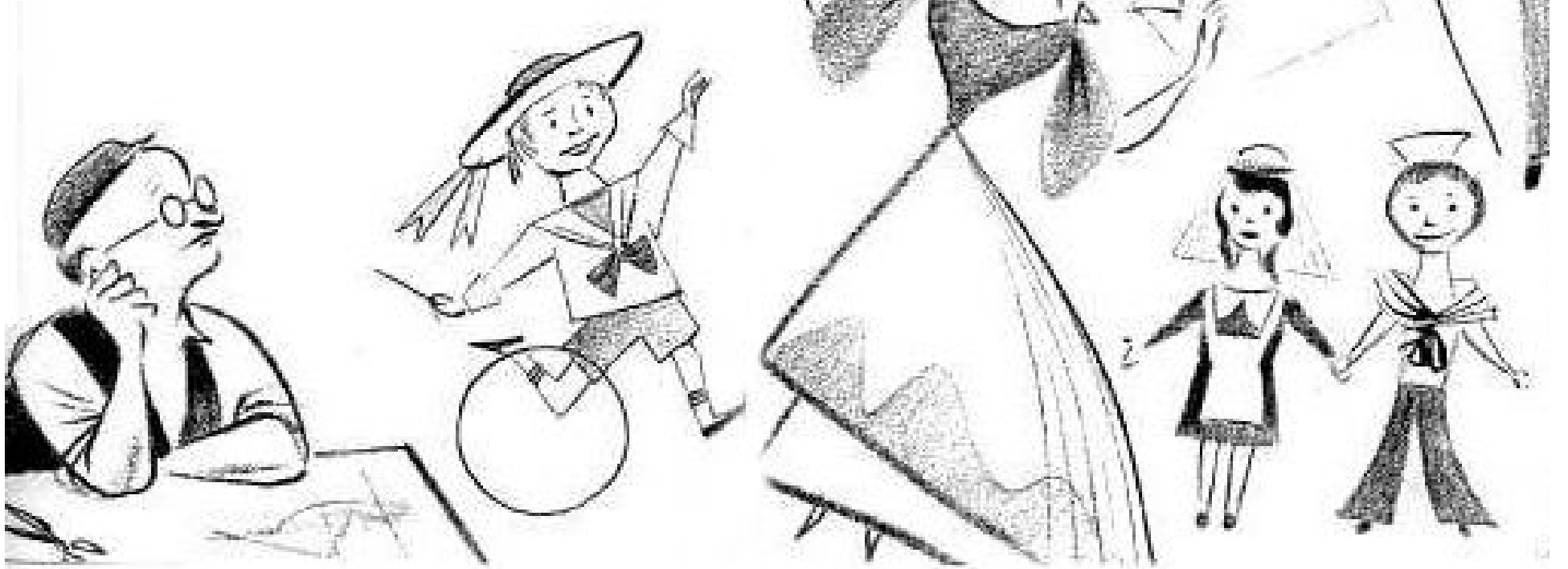
त्या शेजारच्या बाईसाठी नवीन
कपडे व मुलासाठी सूट शिवण्याची
ऑर्डर त्याला मिळाली. अशा प्रकारे
खऱ्या खऱ्या अमेरिकेचा शोध
त्यानी घेतला.

याच छोट्या खोलीत काम करत तो कपड्यांचे नवीन नवीन डिझाइन शोधणार होता. एका दिवशी भविष्यात फिफ्थ अव्हेन्यूमध्ये तयार कपड्यांचे त्याचे मोठे दुकान असेल व जनतेसाठी - अमेरिकन जनतेसाठी - तो डिझाइन केलेले कपडे तयार करणार होता.

मुलां मुलींसाठी, बायका-
पुरुषांसाठी, नाविक, नर्सेस,
गायक, नृत्य करणारे इत्यादी
सर्वांसाठी सुंदर सुंदर

वेगळ्या वेगळ्या क्षेत्रात काम करत
असलेले सर्व..व...

शहराच्या सर्व भागातील लोक
त्याला शोधत शोधत...

... या बारक्या शिंपीकडे येत राहतील.

विलियम व्हिक्टर बिल ग्राॅपर (1897-1977) हा एक महान चित्रकार, व्यंगचित्रकार, लिथोग्राफर व निसर्गावर प्रेम करणारा होता.

न्यूयार्कच्या अत्यंत गरीब वस्तीत त्याचे बालपण गेले. त्याची आई शिवण काम करून पैसे कमवत होती. त्याच्या वडिलांना आठ भाषा येत असले तरी ते बेकार होते. अमेरिकन अर्थव्यवस्थेचे बळी झालेले हे एक कुटुंब होते.

अगदी लहानपणापासूनच चित्र काढण्याचे वेड त्याला होते. चित्रकलेच्या उच्च शिक्षणासाठी त्याला शिष्टवृत्ती मिळाली. परंतु ती पुरत नव्हती म्हणून त्याला काम करावे लागत असे. त्याचे चित्रकलेतील कौशल्य बघून न्यूयार्क स्कूल ऑफ फाइन अँड अप्लायड आर्टस् या संस्थेने भरपूर मदत केली. पदवीनंतर न्यूयार्क ट्रिब्यून या पत्रिकेसाठी तो काम करत होता.

त्याकाळच्या डाव्या चळवळीशीसंबंधित असलेल्या अनेक नियतकालिकांसाठीसुद्धा तो काम करत होता. युद्धकाळात फॅसिझमला विरोध करणाऱ्यात त्याचा पुढाकार होता.